

SİGORTACILIKTA TAHKİMDE İTİRAZ HAKEM HEYETİNİN DİRENME HAKKI

TRIBUNAL'S RIGHT OF INSISTENCE IN INSURANCE ARBITRATION

Bahadır KÖKSAL*

Özet: Sigortacılıkta tahkim uygulaması, sigorta sözleşmelerinden doğan uyuşmazlıkların çözümünde büyük önem arz etmektedir. Sigortacılıkta tahkimin, iç tahkimle benzerlikleri olsa da iç tahkimden ayrılan noktaları daha fazladır. Bu ayrık noktalar, sigortacılıkta tahkime karakteristik birtakım özellikler yüklemektedir. Bunlardan birisi de hakem kararına karşı başvurulabilecek kanun yoludur. Yargıtay'ın ağırlıklı görüşüne göre hakemler direnme kararı veremezler. Ancak Sigortacılık Kanunu m. 30 uyarınca sigortacılıkta tahkimin karakteristik özellikleri de dikkate alınarak itiraz hakem heyetince direnme kararının verilip verilemeyeceği değerlendirilmelidir.

Anahtar Kelimeler: Tahkim, Sigortacılıkta Tahkim, Direnme Kararı

Abstract: Insurance arbitration is significant in resolving disputes arising from insurance contracts. However, although insurance arbitration has similarities with domestic arbitration, it has various exceptional points. These unique points attribute some to insurance arbitration characteristic features. One of them is the legal remedy that can be applied against tribunal's decision. According to the weighted opinion of the Supreme Court, arbitral tribunals cannot make a decision of insistence. However, in the Insurance Law Art. 30, considering the characteristics of insurance arbitration, it should be evaluated whether tribunal have the right of insistence.

Keywords: Arbitration, Insurance Arbitration, Decision of Insistence

* Doktora Öğrencisi, Hamburg Üniversitesi, bahadirkoksal@gmail.com, ORCID: 0000-0003-0963-3165, Makalenin Gönderim Tarihi: 20.03.2023, Kabul Tarihi: 05.05.2023

GİRİŞ

Sigorta sözleşmelerinden doğan uyuşmazlıkların çözümü için, Sigortacılık Kanunu m. 30 uyarınca alternatif bir uyuşmazlık çözüm yolu olarak sigortacılıkta tahkim yargılaması öngörülmüştür. Sigortacılıkta tahkim yargılaması, Sigorta Tahkim Komisyonu bünyesinde gerçekleştirilmektedir. Sigortacılıkta tahkim, bazı konularda iç tahkime benzerlik göstermekte ise de birtakım önemli noktalarda iç tahkimden ayrılmaktadır. Bu ayrık noktalar, sigortacılıkta tahkime karakteristik özellikler yüklemektedir. Bu çalışmada, öncelikle sigortacılıkta tahkim uygulamasından hareketle, bu karakteristik özelliklere değinilecektir. Sigortacılıkta tahkimin niteliği tam olarak ortaya konulduktan sonra Hukuk Usulü Muhakemeleri Kanunu (HUMK) döneminden de bahsedilerek, mevcut kanun olan Hukuk Muhakemeleri Kanunu (HMK) kapsamında ve Sigortacılık Kanunu kapsamında hakem kararlarına karşı başvurulacak yollar ve farkları incelenecektir. Buna istinaden, ilgili içtihadı birleştirme kararları ve Yargıtay Hukuk Genel Kurulu kararları da dikkate alınarak hakemlerin yerel mahkemeler ile karşılaştırılması yapılacak ve hakem kararlarına ilişkin Yargıtay bozma kararlarında hakemlerin direnme hakkının bulunup bulunmadığı incelenecektir. Sonuç itibariyle, yapılan tüm incelemeler ışığında, sigortacılıkta tahkimin karakteristik unsurları ışığında, itiraz hakem heyeti tarafından Yargıtay bozma kararına karşı direnme kararı verilip verilemeyeceği sorusuna cevap aranacaktır.

I. SİGORTACILIKTA TAHKİM

A. GENEL OLARAK SİGORTACILIKTA TAHKİM

Sigorta hukuku, 6102 sayılı Türk Ticaret Kanunu'nun (TTK) m. 1401 vd. hükümlerinde düzenlenmiştir. TTK m. 1401'de sigorta sözleşmesinin tanımı yapılmıştır. Buna göre sigorta sözleşmesi: "...sigortacının bir prim karşılığında, kişinin para ile ölçülebilir bir menfaatini zarara uğratan tehlikenin, rizikonun, meydana gelmesi hâlinde bunu tazmin etmeyi ya da bir veya birkaç kişinin hayat süreleri sebebiyle ya da hayatlarında gerçekleşen bazı olaylar dolayısıyla bir para ödemeyi veya diğer edimlerde bulunmayı yükümlendiği sözleşmedir" şeklinde tanımlanmıştır. TTK'da tanımı yapılan sigorta sözleşmelerinin geliştirilmesinin sağlanması, tarafların hak ve menfaatlerinin korunması ve sigorta sözleşmelerinden doğan

uyuşmazlıkların çözülmesi dahil olmak üzere ülkemizde sigortacılığın geliştirilmesini sağlamak amacıyla, 14.06.2007 tarih ve 26552 sayılı Resmî Gazete’de yayımlanan 5684 sayılı Sigortacılık Kanunu yürürlüğe girmiştir.¹

Sigorta sözleşmelerinden doğan uyuşmazlıkların çözümü için ise sigortacılıkta tahkim uygulaması öngörülmüştür. Sigortacılık Kanunu kapsamında kalan tahkim, kendine özgü nitelikleri olan bir ihtiyari tahkim olarak ifade edilebilir.² Bu doğrultuda sigortacılıkta tahkim, 5684 sayılı Sigortacılık Kanunu m. 30 ile düzenlenerek alternatif bir uyuşmazlık çözüm yolu olarak hukuk sistemimizde yerini almıştır. Bu madde kapsamında, yani tek bir madde içerisinde; ne tür uyuşmazlıkların ele alınabileceği, kimlerin sigortacılıkta tahkimde yer alabileceği, tahkim yargılamasının bünyesinde yürütüleceği komisyon olan Sigorta Tahkim Komisyonu’nun idari olarak kuruluş ve işleyişi, Komisyon’un görevleri, hakemlerin nitelikleri, heyetin oluşumu, yargılama süresi, yargılama sonucunda ödenecek vekalet ücreti, hakemlikten yasaklılık halleri, sır saklama yükümlülüğü, hüküm bulunmayan hallerde 6100 sayılı HMK hükümlerinin uygulanacağı ve sigortacılıktan doğan uyuşmazlıklar için HMK uyarınca yapılacak tahkim yargılamasında seçilecek hakemlerin de bu maddede belirtilen nitelikleri haiz olması gerektiği kaleme alınmıştır. Bu doğrultuda, sigortacılıkta tahkimin

¹ Sigorta tahkiminin ortaya çıkışına ilişkin detaylı bilgi için bkz. Mehmet Özdamar, “Sigorta Hukukunda Uyuşmazlıkların Çözümünde Tahkim Sistemi”, *Gazi Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, C. 17, S. 2, s. 833 vd., <https://dergipark.org.tr/en/download/article-file/789305>, Erişim Tarihi: 09.12.2022.

² Tartışmalar için bkz. Özdamar, s. 839 vd.; Tuğçe Nimet Yaşar, “Sigorta Hukukunda Tahkim”, *TAAD*, S. 39, 2018, dipnot 67, s. 221. <https://dergipark.org.tr/en/download/article-file/980757>, Erişim Tarihi: 06.12.2022; Ecehan Yeşilova Aras/Bilgehan Yeşilova, “Sigortacılık Tahkimi – Sigorta Tahkim Usulü ve Ayırmedici Özellikleri (Sigortacılık Kanunu m. 30)”, *Yaşar Üniversitesi E-Dergisi*, S. 8, 2013, s. 288. <https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/179436>, Erişim Tarihi: 06.12.2022.

Dursun Saat, “Tüketici İşlemi Niteliğindeki Sigorta Sözleşmeleri ve Bu Kapsamda Sigorta Tahkim Komisyonunun Rolü”, *Marmara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Araştırmaları Dergisi*, C. 22, S. 3, 2016, s. 2461 vd., <https://dergipark.org.tr/en/download/article-file/373253>, Erişim Tarihi: 09.12.2022; Habib Yıldız, “Sigortacılıkta Tahkimin Tahkim Türleri Arasındaki Yeri”, *İstanbul Medeniyet Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, C. 7, S. 13, 2022, s. 619 vd., <https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/2679347>, Erişim Tarihi: 15.12.2022; Mehmet Çağrı Bağatur/Hande Öge, *Sorularla Sigorta Tahkim*, On İki Levha Yayıncılık, 2017, s. 12 vd., <https://www.lexpera.com.tr/literatur/kitaplar/giris-978-605-152-537-2/1>, Erişim Tarihi: 15.12.2022

uygulanmasına yönelik olarak 17.08.2007 tarihli ve 26616 sayılı Resmî Gazete’de Sigortacılıkta Tahkime İlişkin Yönetmelik yayımlanmıştır.

Sigortacılıkta tahkim kapsamında yargılaması yapılabilecek olan uyuşmazlıkların çerçevesi, Sigortacılık Kanunu’nun m. 30’un ilk fıkrasında: “*Sigorta ettiren veya sigorta sözleşmesinden menfaat sağlayan kişiler ile riski üstlenen taraf arasında sigorta sözleşmesinden veya Hesaptan faydalanacak kişiler ile Hesap arasında doğan uyuşmazlıkların çözümü amacıyla Birlik nezdinde Sigorta Tahkim Komisyonu oluşturulur*” şeklindeki düzenleme ile çizilmiştir. Benzer yönde Sigortacılıkta Tahkime İlişkin Yönetmelik’in ilk maddesi de: “*Bu Yönetmeliğin amacı, sigorta ettiren veya sigorta sözleşmesinden menfaat sağlayan kişiler ile riski üstlenen taraf arasında sigorta sözleşmesinden doğan uyuşmazlıkların çözümü amacıyla 5684 sayılı Sigortacılık Kanunu’nda öngörülen tahkim sistemine ilişkin usul ve esasları düzenlemektir*” biçiminde kaleme alınmıştır. Bu hükümlerden hareketle ifade edilebilir ki; sigorta şirketi ile sigorta ettiren veya menfaat sağlayan arasında, sigorta sözleşmesinden doğan uyuşmazlıklar, Sigortacılık Kanunu çerçevesinde -münhasır bir görev veya zorunlu tahkim hususu gündeme gelmeyecek şekilde- Sigorta Tahkim Komisyonu nezdinde tahkimle çözülebilecektir.³

Sigortacılık Kanunu m. 30/1 uyarınca tahkim yargılamasında, taraflardan birisi sigortacılıkta tahkim sistemine üye olan sigorta şirketi olacaktır. Ancak yine aynı maddenin aynı fıkrasında belirtilmiş olduğu üzere, mevzuat ile zorunlu tutulan sigortalardan kaynaklanan uyuşmazlıklar konusunda, üye olmayan sigorta şirketleri aleyhine de Sigorta Tahkim Komisyonu nezdinde tahkim başvurusu yapılabilir.⁴

³ Tahkime elverişlilik konusunda detaylı bilgi için bkz. Ramazan Arslan/Ejder Yılmaz/Sema Taşpınar Ayvaz/Emel Hanağası, Medenî Usul Hukuku, 8. Baskı, Yetkin Yayınları, 2022, s. 840; Süha Tanrıver, Medenî Usul Hukuku, Cilt 2, Yetkin Yayınları, 2021, s. 343; Süleyman Yılmaz/Gökçe Filiz Çavuşoğlu, “Türk Hukukunda Tahkime Elverişlilik Kavramı ve Taşınmaz Aynına İlişkin Uyuşmazlıkların Tahkimde Görülmesi”, *İÜHFD*, C. 10, S. 2, 2019, s. 601, <https://dergipark.org.tr/tr/pub/inuhfd/issue/46923/630553>, Erişim Tarihi: 07.12.2022; Gökçe Kurtulan, “Türk Hukukunda Tüketici Uyuşmazlıklarının Tahkime Elverişliliği”, *TBB Dergisi*, 131, 2017, s. 241 vd., <http://tbbdergisi.barobirlik.org.tr/m2017-131-1676>, Erişim Tarihi: 07.12.2022; Mustafa Cemre Can, “Milletlerarası Ticari Tahkimde Tahkime Elverişliliğe Uygulanacak Hukuk”, *Marmara Üniversitesi HFHAD*, C. 26, S. 2, 2020, s. 1351, <https://dergipark.org.tr/tr/pub/maruhad/issue/58488/777630>, Erişim Tarihi: 07.12.2022.

⁴ Sigorta şirketleri dışında; emeklilik şirketlerinin hayat sigortası yapabilmesi ve Doğal Afet Sigortaları Kurumu gibi kurumların da varlığına istinaden Kanun’un

Sigorta Tahkim Komisyonu nezdinde tahkim yargılamasına başlanmadan önce m. 30/13 uyarınca öncelikle ilgili sigorta şirketine başvuru yapılması gerekir. Talebin kısmen veya tamamen olumsuz sonuçlanması veya on beş gün içerisinde hiç cevap alınamaması neticesinde tahkim başvurusu yapılabilir.

B. SİGORTACILIKTA TAHKİM SÜRECİ

Sigorta Tahkim Komisyonu nezdinde yürütülecek tahkim yargılaması, Sigortacılık Kanunu'nda belirtildiği üzere yalnızca “sigorta ettiren” veya “sigorta sözleşmesinden menfaat sağlayan kişiler” tarafından sigorta şirketleri ve Güvence Hesabı aleyhine başlatılabilecektir. Ancak tahkim yoluna başvuru için Sigortacılık Kanunu m. 30/13 uyarınca özel bir başvuru (dava) şartı getirilmiştir.⁵ Bu kapsamda, öncelikle sigorta şirketine zararın giderilmesi için yazılı başvuru yapılması gerekmektedir. Başvuran ancak başvurunun kısmen veya tamamen olumsuz sonuçlanması veya başvurudan itibaren on beş iş günü içerisinde talebe hiç cevap verilmemesi durumunda tahkim yoluna başvurulabilecektir.

TTK m. 5/A uyarınca, davaların açılmasından önce zorunlu arabuluculuk şartı öngörülmüştür. TTK kapsamında, zorunlu arabuluculuk bir dava şartı olarak öngörülmüş olmasına rağmen, 6325 sayılı Hukuk Uyuşmazlıklarında Arabuluculuk Kanunu m. 18A/18: “Özel kanunlarda tahkim veya başka bir alternatif uyuşmazlık çözüm yoluna başvurma zorunluluğunun olduğu veya tahkim sözleşmesinin bulunduğu hâllerde, dava şartı olarak arabuluculuğa ilişkin hükümler uygulanmaz” şeklindedir. Do-

geniş bir tanımlama alanı bulunduğuna ilişkin bkz. Yeşilova Aras/Yeşilova, Tahkim Usulü, s. 293; Acentelerin, riski üstlenen taraf olup olmadığına ilişkin tartışmalar için bkz. Özdamar, s. 846; Yaşar, s. 221; Rauf Karasu, “Sigorta Tahkim ile İlgili Güncel Sorunlar ve Çözüm Önerileri”, *TAAD*, S. 26, 2016, s. 57, <https://kutuphane.dogus.edu.tr/mvt/pdf.php>, Erişim Tarihi: 10.12.2022.

⁵ 09.10.2020 tarih ve 31269 sayılı Resmî Gazete’de yayımlanan Anayasa Mahkemesi’nin 2019/40E - 2020/40K sayılı ve 17.07.2020 tarihli kararı uyarınca, “sigorta ettiren” veya “sigorta sözleşmesinden menfaat sağlayan kişiler”, tahkim yoluna değil de görevli ve yetkili mahkemede dava yoluna gitmek niyetinde iseler, sigorta şirketine yapılacak olan başvuru, özel dava şartı olarak kabul edilmiştir. Detaylı bilgi için bkz. Vural Seven, “Mahkemeye-Tahkime Başvurmadan Önce Sigorta Şirketine Başvuru Zorunluluğunda Sunulacak Belgelerin (Özellikle Sağlık Kurulu Raporu) Dava Şartı ve Temerrüt İlişkisi”, *Hacettepe HFD*, S. 12 (Özel Sayı), 2022, s. 162 vd. <https://dergipark.org.tr/en/download/article-file/2700359>, Erişim Tarihi: 09.12.2022.

layısıyla tahkim yoluna gidilmesi öngörüldüğü zaman, bir dava şartı olarak kabul edilen zorunlu arabuluculuğa başvurulması gerekmektedir.⁶ Yargıtay 4. Hukuk Dairesi 2021/3476E - 2021/3999K sayılı ve 30.06.2021 tarihli kararında da sigortacılıkta tahkim konusunda bu yönde hüküm kurmuştur.⁷

Başvuru sahibi tarafından, Sigorta Tahkim Komisyonu nezdinde yapılan başvuru ile raportör incelemesinden geçen başvuru dosyaları için öncelikle “*uyuşmazlık hakemi*”⁸ yargılaması süreci başlatılır. Sigortacılık Kanunu m. 30/16 uyarınca hakemlere, uyuşmazlığın çözümü için dört ay süre tanınmıştır. Ancak tarafların açık ve şartsız muvafakati ile bu süre uzatılabilir. İtiraz sınırının⁹ üzerinde kalan uyuşmazlıklar için ise yine Sigorta Tahkim Komisyonu nezdinde itiraz yoluna başvurulabilir. “*İtiraz hakem heyetine*” tevdi edilen uyuşmazlıklar ise m. 30/12 uyarınca iki aylık süre öngörülmüştür. Bu süre de yine tarafların açık ve şartsız muvafakati ile uzatılabilir. İtiraz hakem heyetine

⁶ Alper Tunga Küçük, “The Issue of whether It Is Mandatory to Apply to Mediation Before Reaching The Insurance Arbitration Commission”, *Selçuk Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, C. 30, S. 1, 2022, s. 308 vd, 315 vd., <https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/2123041>, Erişim Tarihi: 11/12/2022; Setenay Yağmur, “Sigorta Şirketleri Açısından Ticari Davalarda Zorunlu Arabuluculuk Uygulaması”, Bilkent Üniversitesi Genç Hukukçu Araştırmacılar Sempozyumu 11-12 Ekim 2019, Editörler: Uğur Orhan/Ece Göztepe/M. Emir Göka, On İki Levha Yayıncılık, 2020, s. 664, <https://www.lexpera.com.tr/literatur/derleme-makaleler/sigorta-sirketleri-acisindan-ticari-davalarda-zorunlu-arabuluculuk-uygulamasi-kaynakca-668-670-1/1>, Erişim Tarihi: 11.12.2022.

⁷ Arabuluculuk Kanunu’nda “Dava Şartı Olarak Arabuluculuk” başlığı altında düzenlenen 18/A maddesinde: “Özel kanunlarda tahkim veya başka bir alternatif uyuşmazlık çözüm yoluna başvurma zorunluluğunun olduğu veya tahkim sözleşmesinin bulunduğu hâllerde, dava şartı olarak arabuluculuğa ilişkin hükümler uygulanmaz.” hükmü yer almıştır. Sigortacılık Kanunu’nun 30/13. maddesi: “Komisyona gidilebilmesi için, sigortacılık yapan kuruluşla uyuşmazlığa düşen kişinin, uyuşmazlığa konu teşkil eden olay ile ilgili olarak sigortacılık yapan kuruluşa gerekli başvuruları yapmış ve talebinin kısmen ya da tamamen olumsuz sonuçlandığını belgelemiş olması gerekir. Sigortacılık yapan kuruluşun, başvuru tarihinden itibaren on beş iş günü içinde yazılı olarak cevap vermemesi de Komisyona başvuru için yeterlidir” düzenlenmesine yer vermektedir. Sigorta Tahkim Komisyonu’na başvuru için dava şartı olarak sigorta şirketine başvuru şartı düzenlenmiş olup ayrıca arabuluculuğa gidilmesinin zorunlu olmadığı ve arabulucuya gidilmiş olmasının bir dava şartı olmadığı hususu dikkate alınarak karar verilmesi gereklidir”. Yargıtay 4. HD, 2021/3476E - 2021/3999K, T. 30.06.2021.

⁸ 28.02.2023 tarih ve 32118 sayılı Resmî Gazete’de yayımlanan Tebliğ’e göre, heyet oluşturulması için sınır elli bin Türk Lirası olarak belirlenmiştir.

⁹ 28.02.2023 tarih ve 32118 sayılı Resmî Gazete’de yayımlanan Tebliğ’e göre, itiraz sınırı on beş bin Türk Lirası olarak belirlenmiştir.

incelenen uyuşmazlıklar, temyiz sınırının¹⁰ altında ise itiraz hakem heyeti kararı ile kesinleşir.¹¹

Dolayısıyla belirtmek gerekir ki Sigorta Tahkim Komisyonu nezdindeki tahkim yargılamalarında, itiraz sınırının üzerinde kalan uyuşmazlık hakemi tarafından verilen kararlara karşı komisyonun kendi içerisinde bir itiraz yolu öngörülmüştür.¹² İtiraz sınırı üzerinde kalan uyuşmazlık dosyaları için itiraz hakem heyeti tarafından yürütülen yargılama, bir nevi istinaf kanun yolu olarak değerlendirilebilecektir.¹³ Söz konusu yargılama, uyuşmazlık hakem kararının esasına ve usulüne yönelik bir kanun yolu incelemesi gibidir. Zira 11.11.2020 tarih ve 31301 sayılı Resmî Gazete’de yayımlanan Yargıtay İçtihatları Birleştirme Hukuk Genel Kurulu tarafından verilen 2019/4E - 2020/1K sayılı ve 19.06.2020 tarihli kararı¹⁴ ile bu durum netlik kazanmıştır.¹⁵

Yine Sigorta Tahkim Komisyonu bünyesinde yürütülen tahkim yargılamalarında, hakem kararlarının icraya konu edilmesi yönünden de HMK’da bulunan iç tahkimden ayrılan bir husus bulunmaktadır.

¹⁰ 28.02.2023 tarih ve 32118 sayılı Resmî Gazete’de yayımlanan Tebliğ’e göre, temyiz sınırı iki yüz otuz sekiz bin yedi yüz otuz Türk Lirası olarak belirlenmiştir.

¹¹ Yargıtay İçtihadı Birleştirme Hukuk Genel Kurulu’nun 19.06.2020 tarih, 2019/4E - 2020/1K sayılı kararı ile itiraz hakem heyeti kararları için öngörülen kanun yolunun, istinaf değil temyiz olacağı belirlenmiştir. Bu konu detaylı olarak aşağıda işlenecektir.

¹² İtiraz yoluna ilişkin detaylı eleştiriler için bkz. Yeşilova Aras/Yeşilova, Tahkim Usulü, s. 365 vd.

¹³ Benzer bir iç denetim/ iptal prosedürü, 02.06.1988 tarih ve 19830 sayılı Resmî Gazete’de yayımlanan ve 27.05.1988 tarih ve 3460 sayılı Kanunla onaylanması uygun bulunan ICSID Konvansiyonu m. 52 uyarınca öngörülmüştür. Ancak buradaki iptal prosedürü, ICSID’in karakteristik özellikleri bağlamında kendine özgü bir durum arz etmektedir. Zira ICSID Konvansiyonu m. 54 uyarınca “Rules of Arbitration”a göre verilen kararlar, taraf ülkeler için doğrudan bağlayıcı ve tanıma-tenfiz işlemine gerek duyulmaksızın uygulanabilir bir niteliği haizdir. Bu husus; ICSID Konvansiyonu Rules of Arbitration uyarınca verilen hakem kararlarının, UNCITRAL Model Law on International Commercial Arbitration m. 34, 4686 sayılı Milletlerarası Tahkim Kanunu m. 15 ve HMK m. 439 çerçevesinde bir iptal davasına konu edilemeyeceği anlamına gelmektedir. Kaldı ki iptal davası, itiraz hakem heyetininin yargılamasının aksine, esasa yönelik olmayıp yalnızca belli usurlara yönelik usule dair bir incelemeyi içermektedir. Detaylı bilgi için bkz. Ömer Başar, “ICSID Hakem Kararlarının İptali”, *Public and Private International Law Bulletin*, C. 39, S. 2, 2019, s. 588 vd. <https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/833192>, Erişim Tarihi: 09.12.2022.

¹⁴ <https://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2020/11/20201111-3.pdf>, Erişim Tarihi: 09.12.2022.

¹⁵ Belirtilen karar aşağıda detaylı olarak değerlendirilecektir.

6456 sayılı Kanun m. 45 ile yapılan değişiklikle, Sigortacılık Kanunu m. 30/12'ye: "...İtiraz üzerine hakem kararının icrası durur..." hükmü getirilmiştir. Dolayısıyla uyuşmazlık hakemi tarafından lehine karar verilen tarafından icra takibi başlatılmış olması halinde, aleyhine karar verilen tarafından itiraz yoluna başvurulması durumunda, başlatılan takip, kanun hükmüne istinaden kendiliğinden duracaktır. Bunun dışında herhangi bir tehir-i icra prosedürünün işletilmesine gerek bulunmamaktadır. Bu durumun aksine HMK m. 439/4: "...Hakem kararına karşı iptal davası açılması kararın icrasını durdurmaz. Ancak taraflardan birinin talebi üzerine hükmolunan para veya eşyanın değerini karşılayacak bir teminat gösterilmek şartı ile kararın icrası durdurulabilir..." şeklinde olup sigortacılıkta tahkim uygulamasından farklı olarak iptal davası açılması durumunun kararın icrasını kendiliğinden durdurmayacağı, yalnızca tehir-i icra prosedürünün işletilmesi ile icra takibinin durdurulabileceği ifade edilmiştir.

C. HAKEM KARARINA KARŞI BAŞVURU YOLLARI

İç tahkim yargılamasında, hakem tarafından verilen karara karşı yalnızca iptal davası yoluna gidilebileceği, HMK m. 439'da düzenlenmiştir. İptal davasında, görevli ve yetkili mahkeme, tahkim yeri bölge adliye mahkemesidir. İlgili madde kapsamında iptal nedenleri açıkça sayılmıştır. Sayılan iptal nedenleri ise, uyuşmazlığın esasına yönelik bir kanun yolu incelemesi gibi olmayıp daha çok usule yönelik aykırılıkları esas almaktadır.¹⁶ Bu durumun nedeni madde gerekçesinde; tahkimin amacı, niteliği ve uyuşmazlık çözümündeki sürati dikkate alınarak detaylıca ifade edilmiştir.¹⁷ Yine madde gerekçesinde, hakem

¹⁶ Arslan/Yılmaz/Taşpınar Ayvaz/Hanağası, s. 850; Tanrıver, s. 452; Fikret Yıldırım, "Tahkimde İptal Davası ve İptal Davasının Amaçları Bakımından Bazı Değerlendirmeler", *Marmara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Hukuk Araştırmaları Dergisi*, C. 22, S. 3, 2016, s. 3010, <https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/373673>, Erişim Tarihi: 11.12.2022.

¹⁷ "...tahkimin amacı, niteliği, tarihsel gelişimi gereği ve tahkimde sürati temin etmek için, hakem kararlarının iptali sebepleri sınırlı olarak sayılmıştır. Şu husus ifade edilmelidir ki, hakem veya hakem kurulunun, hukuku doğru uygulayıp uygulamadığı meselesi bir iptal sebebi değildir. Tahkim, sözleşmesel bir kurumdur. Yukarıda belirtilen riskin var olduğunu düşünen taraf öncelikle tahkim yolunu seçmez. Ayrıca, tahkimde hakem veya hakemlerin seçilmesi usulü, taraf serbesisine bırakılmıştır. Uyuşmazlık konusunda, uzman kişilerin hakem seçilmesi suretiyle var olduğu düşünülen riskin de ortadan kaldırılması imkânı taraflara ta-

veya hakem kurulunun taraflarca seçilebileceği imkanının da varlığı gözetilerek konusunda uzman olan hakemlerce verilecek kararın esasına ilişkin bir incelemenin iptal davası kapsamında yapılmayacağı açıkça belirtilmiştir. Ancak, iptal sebepleri arasında yer alan kamu düzeni ve tahkime elverişlilik halleri içerik denetimi yapılmasına olanak sağlamaktadır.¹⁸ Bunun dışında, taraflar anlaşarak iptal sebeplerini genişletemezler, yeni bir iptal sebebi öngöremezler veya esasa ilişkin denetim yapılmasına karar veremezler.¹⁹ İptal nedenleri çerçevesinde bölge adliye mahkemesi tarafından yapılacak olan yargılama sonucunda verilecek olan karar, HMK m. 439/6 uyarınca temyiz yoluna tabidir. Ayrıca HMK m. 443 uyarınca, yargılamanın iadesine ilişkin hükümler, uygun düştüğü ölçüde, iç tahkimde de uygulama alanı bulmaktadır.

İptal davası bakımından dikkat edilmesi gereken bir diğer husus ise, tahkim yoluyla çözülen uyuşmazlığın miktarının herhangi bir önem arz etmemesidir. Bir diğer ifadeyle, iptal davası yoluna başvurulması için miktar bakımından bir alt sınır bulunmamaktadır. Kaldı ki yukarıda açıklandığı üzere, iptal davasının hukuki niteliği gereği esasa yönelik bir inceleme yapılmadığından, herhangi bir miktar sınırı gözetmenin de bir önemi bulunmamaktadır.

HMK m. 439'da bahsedilen ve hakem kararlarına karşı gidilebilecek tek yol olarak ifade edilen iptal davası, Sigortacılık Kanunu m. 30 kapsamında düzenlenen sigorta tahkim yargılamasında uygulanmamaktadır. Bu noktada, sigortacılıkta tahkimin iç tahkimden ayrıldığı bir husustan bahsedilebilir. Sigortacılık Kanunu m. 30/12'de itiraz hakem heyeti tarafından verilen karara karşı başvurulabilecek kanun yolu belirtilmiştir. İlgili kanun maddesi uyarınca, temyiz sınırı üzerinde kalan uyuşmazlıklar için, itiraz hakem heyeti tarafından verilen kararlara karşı temyiz yoluna başvurulabilir.

İtiraz hakem kararlarına karşı başvurulabilecek kanun yolunun, bölge adliye mahkemelerinin faaliyete başladığı 20.07.2016 tarihinden sonra, istinaf kanun yolu mu yoksa temyiz kanun yolu mu olduğuna

---

nınmıştır". Gerekçenin tam metni için bkz. <https://www5.tbmm.gov.tr/sirasayi/donem23/yil01/ss393.pdf>, Erişim Tarihi: 11.12.2022.

¹⁸ Tanrıver, s. 452.

¹⁹ Tanrıver, s. 452.

dair Yargıtay 11 ve 17. Hukuk Daireleri arasında görüş ayrılığı yaşanmıştır. Bu husustan doğan görüş ayrılıklarının giderilmesi konusunda Yargıtay İçtihadı Birleştirme Genel Kurulu tarafından 2019/4E - 2020/1K sayılı ve 19.06.2020 tarihli,²⁰ kapsamlı bir içtihadı birleştirme kararı verilmiş ve görüş aykırılıkları ortadan kaldırılmıştır. Kararda, sigorta tahkimdeki uygulamanın, istisnai bir durum olan “*atlamalı temyize*” örnek teşkil ettiğinden bahisle, kanun koyucunun istinaf kanun yolunu öteleyerek kendine özgü itiraz ve temyiz sistemini kurduğu ve “*hak arama özgürlüğü*” çerçevesinde temyiz sınırının üzerindeki uyuşmazlıklar için temyiz kanun yolunu açık tuttuğu kabul edilerek itiraz üzerine verilen kararların temyiz yoluna tabi olacağına hükme-dilmiştir.²¹

²⁰ <https://lib.kazanci.com.tr/kho3/ibb/files/dsp.php?fn=ibgk-2019-4.htm&kw=2019/4&cr=yargitay#fm>, Erişim Tarihi: 12.12.2022.

²¹ “...Esasen sigorta tahkiminin genel karakteristik yapısı, kapsamı, işleyişi, öngör-düğü kurumsal yapı bakımından da HMK’nın 407. ve devamı maddelerinde düzenlenen iç tahkimden farklı olması, istinaf kanun yolunun uygulanması hâlinde HMK’nın 439. maddesindeki istinaf kanun yolunda hakem kararlarının iptali nedenleri olarak öngörülen nedenler ile 5684 sayılı Sigortacılık Kanunu’nun 30. maddesinde düzenlenen temyiz nedenlerinin farklı olması karşısında kanunların çatışması ve hangi hükümlerin uygulanacağı sorununu ortaya çıkaracağı gibi dört aşamalı bir inceleme sonucunu doğuracaktır.

Bu durumda kanun koyucunun gerekçe kısmında açıkça belirttiği, sigorta sözleş-mesinden kaynaklanan uyuşmazlıkların hızlı, çabuk ve ekonomik bir şekilde ve bu işin uzmanlarınca çözümünü imkân ve ihtimali ortadan kalkacaktır.

6100 sayılı HMK’nın “genel kanun”, 5684 sayılı Sigortacılık Kanunu’nun ise “özel kanun” olduğu hususu hiçbir kuşku ve duraksamaya yol açmayacak ölçüde açıktır. Bu şekilde bir özel düzenleme varken genel yollama kuralının uygulanması ise hukuk metodolojisi ile de bağdaşmayacaktır.

Bu konuda ilgili maddenin sonraki düzenlemelerinde kanun koyucunun istinaf kanun yolunu esastan ve içerik olarak da denetime tabi tutmak amacıyla kasten ve özellikle devre dışı bıraktığı, kendi özel itiraz ve temyiz sistematiğini kurduğu belirgindir.

İstisnai bir düzenleme olan bu durum öğretide “*atlamalı temyiz*” olarak isimlendirilerek, istinaf incelemesi yapılmadan doğrudan temyize tabi işlere örnek gösterilmektedir.

Kanun koyucunun istinaf incelemesi yerine itiraz hakem heyeti incelemesini tercih ettiği Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi’nin 6. maddesi ile bağlantılı olan ve 2709 sayılı Türkiye Cumhuriyeti Anayasası’nın 36. maddesinde güvence altına alınan “hak arama özgürlüğünü” korumak bakımından belirli miktarların üzerindeki uyuşmazlıklara karşı temyiz kanun yolunu açık tuttuğu anlaşılmaktadır.

Açıklanan nedenlerle, 5684 sayılı Sigortacılık Kanunu’nun 30. maddesi ile kurulan Sigorta Tahkim Komisyonu İtiraz Hakem Heyetinin bölge adliye mahkemelerinin faaliyete başladığı 20.07.2016 tarihinden sonra itiraz üzerine verilen kararları temyiz kanun yoluna tabidir...”

Dolayısıyla itiraz incelemesinden sonra temyiz kanun yoluna tabi olan kararlar, Yargıtay ilgili dairesi tarafından ele alınarak incelenecektir. Yapılacak olan bu inceleme, daha önce bahsetmiş olduğumuz iç tahkimdeki iptal davasından daha farklıdır. Yargıtay tarafından yapılacak olan temyiz incelemesi, yerel mahkemelerdeki temyiz kanun yolu gibi olacaktır. Bu durum, sigortacılıkta tahkimin, iç tahkimden ayrılan karakteristik özelliklerindedir. Dolayısıyla şu sonuca varılabilir ki, Sigorta Tahkim Komisyonu nezdinde uyuşmazlık ve itiraz hakem heyeti tarafından yürütülen yargılamada, uyuşmazlık temyiz sınırının üzerinde ise, içtihadı birleştirme kararına göre, ilk derece ve istinaf mahkemeleri aşamaları tüketilmişçesine, bunlar atlanarak doğrudan temyiz yoluna başvurulabilecektir.

Temyiz yoluna başvuru hakem kararları hakkında, Yargıtay ilgili dairesi tarafından bozma kararı verilmesi halinde, karar tekrar itiraz hakem heyetine gönderilir. Aşağıda, Yargıtay ilgili dairesi tarafından bozulan hakem kararının itiraz hakem heyetine gönderilmesi üzerine, itiraz hakem heyetinin vermiş olduğu kararda direnme direneceği incelenecektir.

II. SİGORTACILIKTA TAHKİMDE DİRENME KARARI

A. TAHKİM YARGILAMASINDA HAKEMLERİN DİRENME KARARI

Temyiz kanun yolu kapsamında Yargıtay ilgili dairesi tarafından yapılan inceleme sonucunda onama, düzelterek onama ve bozma kararı verilebilir. Bozma kararı üzerine dosya ilgili mahkemesine gönderilir. Mahkeme tarafından, bu aşamada iki türlü karar verilebilir: Bunlardan ilki bozmaya uyma, diğeri ise direnme kararıdır.

Direnme kararı, HMK'da temyiz bölümündeki hükümler içerisinde m. 373/5'te düzenlenmiştir. Terminolojik olarak direnme kararı; mahkeme tarafından verilen ve Yargıtay ilgili dairesince bozulan kararın, doğru ve isabetli olduğu düşüncesiyle, mahkemenin kendi kararında ısrar etmesidir. Direnme kararı, bozmaya uyma kararı gibi ara kararı niteliğinde değil, nihai karar niteliğini haiz ve özünde eski kara-

rın tekrarı olmasına rağmen şeklen yeni bir karardır.²² Direnilen karar için, taraflarca temyiz yoluna başvurulmadığı takdirde karar kesinleşir.²³ Ancak taraflarca temyiz yoluna başvurulur ise karar yine bozma kararını veren aynı daireye gidecektir. Daire, direnme kararını yerinde görürse, kararını buna göre değiştirecektir. Ancak direnme kararı, ilgili Yargıtay dairesi tarafından yerinde görülmezse, dosya Yargıtay Hukuk Genel Kurulu'na gönderilir. HMK m. 373/7 uyarınca Yargıtay Hukuk Genel Kurulu tarafından verilen karara uyulmak zorunludur.

Mülga 1086 sayılı HUMK m. 533 uyarınca, hakem kararlarına karşı başvurulacak yol olarak temyiz kanun yolu benimsenmiştir. Dolayısıyla mülga kanun döneminde, hakem kararlarına karşı iptal davasından bahsedilemez. Ancak madde içeriği incelendiğinde ise yine hakem kararlarının esasına yönelik bir inceleme değil, biçimsel bir incelemenin varlığı gözlemlenebilecektir. Bu noktada ise Yargıtay İçtihadı Birleştirme Hukuk Genel Kurulu'nun 1993/4E - 1994/1K sayılı ve 28.01.1994 tarihli kararının²⁴ değerlendirilmesinde fayda bulunmaktadır. Bu kararda Yargıtay; tahkim sözleşmesinde taraflarca uyuşmazlığa uygulanacak hukukun seçilmesi durumunda, seçilen bu hukuka hakemler tarafından aykırı davranılarak karar verilmesi halini, HUMK m. 533/3 uyarınca bir tür yetki dışına çıkma olarak kabul etmiştir.²⁵ Buradan hareketle, tahkim sözleşmesi ile uygulanması kararlaştırılan maddi hukuk kurallarına hakemlerce uyulmaması hali de bir temyiz nedeni olarak kabul edilmiştir.²⁶ Dolayısıyla bu kurallara uyulmadığı hususu taraflarca temyiz nedeni olarak ileri sürülebileceği ve Yargıtay ilgili dairesi tarafından da bu talebin mahkeme kararları gibi temyizlen

²² Tanrıver, 104.

²³ Arslan/Yılmaz/Taşpınar Ayvaz/Hanağası, s. 693.

²⁴ <https://www.lexpera.com.tr/ictihat/yargitay/ictihatleri-birlestirme-hgk-e-1993-4-k-1994-1-t-28-01-1994>, Erişim Tarihi: 13.12.2022.

²⁵ "...Özellikle hakemlerce, İçtihadı Birleştirmenin konusunu oluşturan veya uyuşmazlıkta uygulanması öngörülen maddi hukuk kuralları bir yana bırakılarak karar verilmesi veya bu kurallara aykırı karar oluşturulması da bir tür yetki dışına çıkılması sayılmalıdır..." Yargıtay İBHGK 1993/4E - 1994/1K, T. 28.01.1994.

²⁶ "...Hal böyle olunca, hakem sözleşmesi veya şartının taraflarına, bu sözleşme veya şartla öngörülen maddi hukuk kurallarına uyulmaması halini, hakem kararları bakımından bir temyiz nedeni olarak kabul etmek gerekir..." Yargıtay İBHGK 1993/4E - 1994/1K, T. 28.01.1994.

incelenmesi gerektiği belirtilmiştir.²⁷ Tüm bunlardan hareketle, sonuç olarak: “...Yukarıda açıklanan nedenlerle, taraflar, tahkim sözleşmesi veya şartında hakemlerin, uyuşmazlığı maddi hukuk kurallarına göre çözümlemelerini öngördükleri taktirde, hakemlerin bu kurallar çerçevesinde karar vermek zorunda olduklarına, aykırı karar vermenin temyiz sebebi oluşturacağına...” karar verilmiştir. Bu karara dayanılarak, özellikle Yargıtay 15. Hukuk Dairesi tarafından, seçilen maddi hukuk uyarınca işin esasına girilmek suretiyle çok sayıda karar verilmiştir.²⁸

Mülga HUMK döneminde verilen bu içtihadı birleştirme kararı çerçevesinde, Yargıtay ilgili dairesi tarafından yapılan temyiz incelemesi sonucu verilen bozma kararı üzerine hakemlerin hangi kararları verebileceği hususu tartışılmıştır. Zira yukarıda ifade edildiği üzere, bozma kararından sonra mahkemeler tarafından verilebilecek iki türlü karar olup bunlardan birisi bozmaya uyma, diğeri ise direnme kararıdır. Bu noktada hakemlerin de mahkemeler gibi direnme kararı verip veremeyeceği gündeme gelmiştir.

Daha eski tarihli olan ve Yargıtay İçtihadı Birleştirme Genel Kurulu tarafından verilen 1972/2E - 1972/12K sayılı ve 23.10.1972 tarihli İçtihadı Birleştirme Kararı,²⁹ hakemlerin direnme kararı verip veremeyeceği konusunda önem arz etmektedir. Verilen kararda, HUMK m. 533'te sayılan temyiz sebeplerinin ilki dışında kalan sebeplerden birine dayanılarak bozma kararı verildiği takdirde, bozmadan sonra hakemler, sadece bozulan kısım ile ilgili yargılama yapmak zorunda olduğu, bozma dışında kalan ve lehine karar verilen taraf için usulü müktesep

²⁷ “...Hakemlerin öngörülen bu maddi hukuk kurallarına uymadığı hususu tarafların herhangi biri tarafından ileri sürülerek bir temyiz nedeni yapılabilir. Ve bu temyiz isteminin de Yargıtay’ca mahkeme kararları gibi temyizen incelenmesi gerekir...” Yargıtay İBHGK 1993/4E - 1994/1K, T. 28.01.1994.

²⁸ Yargıtay HGK 1995/15-111E - 1996/302K, T. 24.04.1996; Yargıtay 15. HD, 2015/4261E - 2016/354K, T. 21.01.2016; Yargıtay 15. HD, 2015/2280E - 2015/4009K, T. 07.07.2015; Yargıtay 15. HD, 2015/1149E - 2015/3897K, T. 02.07.2015; Yargıtay 15. HD, 2015/1158E - 2015/3898K, T. 02.07.2015; Yargıtay 15. HD, 2013/3837E - 2013/5411K, T. 03.10.2013; Yargıtay 15. HD, 2010/370E - 2010/2504K, T. 29.04.2010; Yargıtay 15. HD, 2007/2163E - 2007/5035K, T. 20.07.2007; Yargıtay 15. HD, 2004/5489E - 2005/3141K, T. 24.05.2005, <https://www.kazanci.com.tr/>, Erişim Tarihi: 13.12.2022.

²⁹ <https://lib.kazanci.com.tr/kho3/ibb/files/dsp.php?fn=ibgk-1972-2.htm&kw=`1972/2`&cr=yargitay#fm>, Erişim Tarihi: 13/12/2022.

hak teşkil eden hususlar hakkında tekrar karar verilemeyeceği ifade edilmiştir.³⁰ Ancak kararda, hakemlerin direnme kararı verip veremeyeceği yönünde bir açıklık bulunmamaktadır.³¹

Bu içtihadı birleştirme kararı temel alınarak verilen ve hakemlerin direnemeyeceği sonucuna ulaşılan Yargıtay Hukuk Genel Kurulu³² kararları bulunmaktadır.³³ Bu kararlara temel gerekçe olarak ise; HUMK m. 429 uyarınca direnmenin mahkemelere ait bir hukuksal kurum olduğu, hakemlik müessesesinin kanunda ayrı bir kısım olduğu ve bu kısımda direnmeye yollama yapılmadığı gösterilmiştir. Ancak Yargıtay Hukuk Genel Kurulu, 2005/15-728E - 2006/1K sayılı ve 25.01.2006

³⁰ “Hakem kararı HUMK 533. maddesinin 1. bendine göre bozulmuşsa tahkim sözleşmesi artık sona erer. Bu takdirde, taraflar bundan sonra, hakeme değil, vazifeli ve salahiyetli mahkemeye gitmek zorundadırlar. Şayet, hakem kararı söz konusu maddenin diğer bentlerine göre bozulmuşsa, o zaman taraflar hakemleriyle tahkim süresini yeniden tespit ve tayin ederler. (HUMK m. 533/son fıkra) Zira, hakemler kendilerine intikal eden uyuşmazlığı nihai karara bağlamak suretiyle kazai yetkilerine son vermiş olurlar. Hakem kararı Hukuk Usulü Muhakemeleri Kanunu'nun 533. maddesinin birinci bendi dışında kalan diğer üç sebepten herhangi birisiyle bozulmuşsa, bozmadan sonra seçilen hakemler ki bunlar eski hakemler de olabilirler, artık bozmanın kapsamı içinde kalmak, sadece bozulan kısım ile ilgili hususta inceleme yapıp karar vermek zorunluğundadır. Lehine karar verilen taraf için “usulü müktesep hak” teşkil eden yönleri tekrar tetkik edemezler ve bu hususlarla ilgili herhangi bir karar da veremezler. Ancak, Yargıtayın bozması hakemin bitaraf olmaması halinde (HUMK m. 521) veya hakemin ehliyet-sizliğine (HUMK m. 519) dair ise, ancak o taktirde yeni seçilen hakemler bozma kararının kapsamı dışına çıkarak, dava konusu uyuşmazlığın tümünü yeniden inceleyip bir karara bağlarlar”; Baki Kuru, Hukuk Muhakemeleri Usulü Cilt: IV, 5. Baskı, Evrim Yayıncılık, 1991, s. 4100.

³¹ Baki Kuru, Hukuk Muhakemeleri Usulü Cilt: VI, 6. Baskı, Demir Demir Yayıncılık, 2001, s. 6116.

³² Yargıtay HGK 1995/15-111E - 1996/302K, T. 24.04.1996; Yargıtay HGK 2005/15-728E - 2006/1K, T. 25.01.2006, <https://www.kazanci.com.tr/>, Erişim Tarihi: 13.12.2022.

³³ Mehmet Rifat Bacanlı, “Bir Alternatif Uyuşmazlık Çözüm Yolu Olarak İstanbul Tahkim ve Arabuluculuk Merkezi (ISTAC) Tahkim Yargılamasında Delillerin İbrazı ve Değerlendirilmesi”, *Uyuşmazlık Mahkemesi Dergisi*, S. 8, 2016, s. 89, <https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/271162>, Erişim Tarihi: 13.12.2022; İnci Biçkin, “Hakem Sözleşmesi ve Hakem Yargılaması”, *TBB Dergisi*, S. 67, 2006, s. 393, dipnot 70, <http://tbbdergisi.barobirlik.org.tr/m2006-67-282>, Erişim Tarihi: 13.12.2022; Baki Kuru, Hukuk Muhakemeleri Usulü Cilt: V, 6. Baskı, Demir Demir Yayıncılık, s. 4704, Baki Kuru tarafından, “Yargıtay Hukuk Genel Kurulu’na (HGK) göre, hakem kararının bozulması üzerine yeni seçilen hakemler, Yargıtay’ın bozma kararına karşı direnemezler. HGK’nın bu görüşüne katılmıyorum; bu konu, ileride incelenecektir” ifadelerine yer verilmiş olup HGK kararına dayanan “hakemlerin direnme kararı veremeyeceği” hususunda görüş değişikliğine gidilmiştir. Bu konuya aşağıda değinilecektir.

tarihli kararında, daha önce açıklamış olduğumuz Yargıtay İctihadı Birleştirme Hukuk Genel Kurulu'nun 1993/4E - 1994/1K sayılı ve 28.01.1994 tarihli kararından bahsetmiş ve: "...Her ne kadar, yukarıda içeriği açıklanan 23.10.1972 gün ve 1972/2 E. 1972/12 K. sayılı içtihadın 28.01.1994 tarih ve 1993/4 E. 1994/1 K. sayılı Yargıtay İctihadı Birleştirme Hukuk Genel Kurulu Kararı ile ortadan kalktığı, hakemlere direnme olanağı getirdiği yönünde görüşlere öğretilde yer verilmekte ise de; bu görüşe katılma olanağı bulunmamaktadır..." ifadesine yer vermiştir.³⁴ Dolayısıyla iptal sebeplerini esas incelemesi yönünde genişleten bu içtihadı birleştirme kararının, hakemlerce direnme kararı verilebileceği yönünde bir algı yarattığından bahsetmek mümkündür.³⁵

Yine bu doğrultuda; HGK'ya göre, yeni seçilen hakemlerin bozma kararından sonra direnme kararı veremeyecekleri ileri sürülmüş idiyse³⁶ de, bu konuda doktrinde bazı görüş değişikliklerine gidilmiştir.³⁷ Buna gerekçe olarak ise, HUMK m. 533'te hakem kararlarına karşı temyiz yoluna gidilebileceğinin belirlenmiş olması, bu durumun 28.01.1994 tarihli İctihadı Birleştirme Kararı ile genişletilmesi, hakem kararlarında temyize ilişkin özel hüküm bulunmayan hallerde genel hükümlerin uygulanması gerektiği, HUMK'ta hakemlerin direnme kararı veremeyeceklerine ilişkin özel bir hüküm bulunmaması, dolayısıyla hakemlerin de direnme kararı verebileceği ve eğer hakemlerin direnme kararı önlenmek isteniyorsa özel bir hükmün bulunması ge-

³⁴ "...Zira, 28.01.1994 tarih ve 4/1 sayılı içtihadı birleştirme kararı sadece, "Borçlar Kanunu'nun 19. maddesi hükmünde yer alan akit serbestisi (Tahkim sözleşmesi) ilkesi çerçevesinde, tarafların maddi hukuk kurallarına göre hakemlerin karar vermelerini kararlaştırmış olmaları halinde Yargıtay ilgili dairesinin tarafların iradeleri doğrultusunda hakemlerin maddi hukuk kurallarına göre karar verip vermediklerini inceleyeceği" kuralını hükme bağlamıştır. Görülmektedir ki; 28.01.1994 tarih ve 1993/4-1994/1 sayılı içtihat, 23.10.1972 tarih ve 2/12 sayılı içtihadı birleştirme kararında açıklanan hukuki esasları ortadan kaldırmamış, onunla çelişen ve onun gücünü azaltan yeni bir ilke de getirmemiş; hakemlerin direnme kararı verebilecekleri yönünde bir kabul de ortaya koymamıştır. Şu durum karşısında gerek açıklanan yasal düzenlemeler ve gerekse içtihadı birleştirme kararlarına kanun gibi uyulması yasal zorunluluğu altında; 23.10.1972 tarih 2/12 sayılı içtihadı birleştirme kararında açıklandığı üzere hakemlerin Yargıtay bozma kararı doğrultusunda karar vermek zorunda oldukları ve direnme kararı veremeyecekleri sonucuna varılmaktadır..."

³⁵ Kuru, Cilt: VI, s. 6115.

³⁶ Kuru, Cilt: IV, s. 4100.

³⁷ Kuru, Cilt: VI, s. 6111.

rektiği gösterilmiştir.³⁸ Tüm bunlara ek olarak, 28.01.1994 tarihli İçtihadı Birleştirme Kararı'na göre, taraflarca uyuşmazlığın esasına uygulanacak hukukun seçilmesi halinde, hakemlerin de maddi hukuka göre karar verecek olması ve temyiz yoluna gidilmesi durumunda, ilgili Yargıtay dairesince maddi hukuk denetiminin yapılmasının da mahkemeler ile hakemler arasındaki farkı ortadan kaldırdığı ileri sürülerek hakemlerin direnme kararı verebilmesi savunulmuştur.³⁹ Ayrıca, 23.10.1972 tarihli İçtihadı Birleştirme Kararı'nda, hakemlere direnme kararı verme yolunun kapatıldığı yönünde açık bir hüküm bulunmadığı ve bu nedenle bozma kararına uyma zorunluluğu konusunda bir bağlayıcılık olmadığı belirtilmiştir.⁴⁰

Sigortacılıkta tahkim kapsamında verilen hakem kararlarına karşı, Sigortacılık Kanunu'nda belirtildiği ve 19.06.2020 tarihli İçtihadı Birleştirme Kararı'nda da hükme bağlandığı üzere temyiz kanun yoluna gidilebilecektir. Dolayısıyla temyiz incelemesi sonucunda verilen bozma kararı hakkında hakemlerin direnme kararı verip veremeyeceği konusunda, yukarıda HUMK dönemindeki uygulamalar da dikkate alınarak bir değerlendirme yapılması gerekmektedir.

B. SİGORTACILIKTA TAHKİMDE DİRENME KARARI

Sigortacılık Kanunu m. 30/12 uyarınca, Sigorta Tahkim Komisyonu nezdinde yapılan sigortacılık tahkiminde verilen kararlar için temyiz kanun yolu, "...Kırk bin Türk Lirasının üzerindeki uyuşmazlıklar hakkında itiraz üzerine verilen kararlar için temyize gidilebilir. (Değişik cümle: 13/6/2012-6327/58 m.) Ancak, tahkim süresinin sona ermesinden sonra karar verilmiş olması, talep edilmemiş bir şey hakkında karar verilmiş olması, hakemlerin yetkileri dahilinde olmayan konularda karar vermesi ve hakemlerin, tarafların iddiaları hakkında karar vermemesi durumlarında her hâlükârda temyiz yolu açıktır. Temyize ilişkin usul ve esaslar hakkında Hukuk Usulü Muhakemeleri Kanunu uygulanır" şeklinde düzenlenmiştir.

Temyiz kanun yoluna ilişkin ilgili madde incelendiğinde, temyiz incelemesine gidilebilmesi için iki farklı hususa değinildiği görülmektedir. Bunlardan ilki; öngörülen parasal sınırın üzerinde kalan

³⁸ Kuru, Cilt: VI, s. 6111 - 6115.

³⁹ Kuru, Cilt: VI, s. 6115.

⁴⁰ Kuru, Cilt: VI, s. 6116.

uyuşmazlıklardır. Bu uyuşmazlıklar için temyiz kanun yolu öngörül­müştür. İkinci olarak ise, belli başlı birtakım hukuka aykırılıklar konu­sunda, miktar sınırına bakılmaksızın temyiz yoluna başvurulabilecek olmasıdır. Bunlar; sürenin sona ermiş olmasından sonra karar verilme­si, talep aşımı, yetki aşımı ve adil yargılanmaya bağlı olarak tarafların iddiaları hakkında karar verilmemesi durumlarıdır. Dikkat etmek ge­reker ki; ikinci olarak belirtmiş olduğumuz durumlar, HMK m. 439’da öngörülen iptal sebeplerine benzerlik göstermektedir.

Sigorta Tahkim Komisyonu nezdinde yürütülen yargılama aşama­larına ilişkin yukarıda detaylı bilgi verildiği için bu noktada yalnızca itiraz hakem heyeti kararlarına karşı⁴¹ başvurulacak kanun yolu üze­rinden bir inceleme yapılacaktır.

Değnilmesi gereken bir diğer önemli husus da Sigortacılık Kanu­nu m. 30/12 içinde yer alan: “...Temyize ilişkin usul ve esaslar hakkın­da Hukuk Usulü Muhakemeleri Kanunu uygulanır.” ibaresidir. Buradaki temyiz kurumunun, HUMK m. 533 kapsamında kalan bir temyiz mi, yoksa HUMK m. 427 ve devamı (HMK m. 361 vd.) maddeleri uya­rınca temyiz mi olduğu konusunda birtakım değerlendirmeler yapı­labılır.⁴² Bu noktada Sigortacılık Kanunu’nun ilk metnine bakmakta fayda bulunmaktadır. 14.06.2007 tarih ve 26552 sayılı Resmî Gazete’de yayımlanan Sigortacılık Kanunu m. 30/12’de temyize ilişkin kısım şu şekildedir: “...Kırk bin Türk Lirasının üzerindeki kararlar için temyize gidi­lebilir. Her halükârda Hukuk Usulü Muhakemeleri Kanununun 533. maddesi hükümleri saklıdır. Temyize ilişkin usul ve esaslar hakkında Hukuk Usulü Muhakemeleri Kanunu uygulanır”.

⁴¹ Uyuşmazlık hakemi kararı hakkında, itiraz hakem heyeti yargılaması atlanarak, doğrudan temyize gidilemeyeceğine ilişkin olarak bkz. Yeşilova Bilgehan/Yeşi­lova Aras Ecehan, “Sigortacılıkta Tahkim Kararları ve Kanun Yolları (Sigortacılık Kanunu m. 30)”, Sigorta Hukuku Sempozyumları, On İki Levha Yayıncılık, 2018, s. 549, <https://www.lexpera.com.tr/literatur/derleme-makaleler/sigortacilikta-tahkim-kararları-ve-kanun-yolları-sigortacılık-kanunu-m-30-sigortacilikta-tahkim/1>, Erişim Tarihi: 15.12.2022.

⁴² Ali Cem Budak, “Sigortacılıkta Tahkim Alanında Meydana Gelen Değişiklikler”, *YÜHFD*, C. 8, S. 1, 2016, s. 125 vd., https://www.yeditepe.edu.tr/sites/default/files/hukuk_dergi/YUHFD-XIII-1-20-YIL-ARMAGANI.pdf#page=137, Erişim Tarihi: 15.12.2022; Tuğba Semerci Vuraloğlu, “5684 Sayılı Sigortacılık Kanunu’nda Yer Alan Tahkim Hükümleri ile 6100 Sayılı Hukuk Muhakemeleri Kanunu’nda­ki Tahkim Hükümlerinin Karşılaştırılması”, *YÜHFD*, C. 8, S. 2, 2016, s. 301 vd., https://www.yeditepe.edu.tr/sites/default/files/hukuk_dergi/YUHFD-XIII-2-20-YIL-ARMAGANI.pdf#page=285, Erişim Tarihi: 15.12.2022.

Maddenin ilk halinde, sınırın üzerinde kalan kararlar için temyiz yoluna gidilebileceği ve herhangi bir parasal sınır gözetilmeksizin her halükârda HUMK m. 533 anlamında temyiz yolunun da hükümlerinin saklı olduğu ifade edilmiştir. Dolayısıyla, Sigortacılık Kanunu'nun, hakem kararlarını⁴³ esas olarak HUMK m. 427 ve devamı maddeleri uyarınca temyiz kanun yoluna tabi tuttuğu görülebilecektir. HMK'nın yürürlüğe girmesi ile bu kabul iyice pekişmiş olup maddede yine esas olarak HMK m. 361 ve devamı maddeleri kapsamında temyiz kanun yolu öngörülmüş ve mülga HUMK m. 533 kapsamı son cümlede bu sefer atıfla değil doğrudan belirtilmiştir.

Bunun yanında, Sigortacılık Kanunu'nun, HMK'ya göre özel kanun niteliğinde olması nedeniyle de m. 30/12 kapsamında gidilebilecek kanun yolu, temyiz kanun yoludur.⁴⁴ Sigortacılıkta tahkim yargılaması sonrasında, iptal davası açmanın mümkün olmayıp temyiz kanun yoluna başvurulması gerektiğine ilişkin çok sayıda Yargıtay kararı da mevcuttur.⁴⁵ Zira HMK'nın hakem kararları için öngördüğü iptal davası uygulaması yerine temyiz yolunun işletilmesi özel olarak tercih edilmiştir.⁴⁶ Buna ek olarak, itiraz hakem heyetinin vermiş olduğu kararlara ilişkin kanun yolu, Yargıtay İçtihadı Birleştirme Genel Kurulu tarafından 2019/4E - 2020/1K sayılı ve 19.06.2020 tarihli kararında da belirtilmiş ve temyiz kanun yolunun uygulanacağı açıkça hüküm altına alınmıştır. Dolayısıyla sigortacılıkta tahkimde, itiraz hakem heyeti tarafından verilen karara karşı gidilebilecek kanun yolunun HMK m. 361 ve devamı maddeleri kapsamında temyiz olduğu konusunda artık bir şüphe kalmamıştır. Buna karşın, temyiz incelemesi sonrasında verilebilecek olan bozma kararı üzerine, itiraz hakem heyeti tarafından HMK m. 373/5 uyarınca direnme kararı verilip verilemeyeceği hususunda açık bir düzenleme de bulunmamaktadır.

Bu noktada, HMK m. 447/2'ye dikkat çekmekte fayda bulunmaktadır. İlgili madde uyarınca, mevzuatta 1086 sayılı mülga HUMK'a yapılan yollamalar, HMK'nın karşılık gelen ilgili maddesine yapılmış sayılmaktadır. Sigortacılık Kanunu m. 30/12 kapsamında, itiraz üzerine

⁴³ Sigortacılık Kanunu'nun ilk halinde uyuşmazlık hakemi ve itiraz hakem heyeti ayrımı bulunmamaktadır.

⁴⁴ Bağatur/Öge, s. 66.

⁴⁵ Semerci Vuraloğlu, dipnot 107, s. 302.

⁴⁶ Yeşilova/Yeşilova Aras, Kanun Yolları, s. 549.

verilecek kararlar için temyize gidilebileceği ve temyize ilişkin usul ve esaslar hakkında HUMK uygulanacağı belirtilmiştir. Temyize ilişkin usul ve esaslar HMK'da Sekizinci Kısım, İkinci Bölümde düzenlenmiştir. Direnme kararına ilişkin HMK m. 373 de bu bölümde yer almaktadır. Sigortacılık Kanunu m. 30/12'de, temyiz usul ve esaslarına ilişkin HUMK'a yapılan yollama kapsamında, HMK m. 447/2 hükmü uyarınca, direnme kararına ilişkin hüküm de dahil olmak üzere, HMK'nun temyize ilişkin hükümlerinin uygulama alanı bulacağı ileri sürülebilir. Dolayısıyla bu noktada, itiraz hakemi tarafından verilen kararlar hakkında, Yargıtay ilgili dairesi tarafından bozma kararı verilmesi halinde, itiraz hakem heyetinin HMK m. 373/5 uyarınca direnme kararı verebileceği ifade edilebilir.

Ayrıca Sigortacılık Kanunu m. 30/23 uyarınca, Sigortacılık Kanunu'nda hüküm bulunmayan hallerde HUMK hükümlerinin, sigortacılıktaki tahkim hakkında da kıyasen uygulanacağı belirtilmiştir. Sigortacılıkta tahkime ilişkin mevzuatta direnme kararının verilemeyeceği yönünde herhangi bir düzenleme bulunmadığından; HMK'da yer alan direnme kararına ilişkin hükümlerin, sigortacılıkta tahkime de kıyasen uygulanacağı kabul edilebilir.

Diğer taraftan; öğretide itiraz hakemlerinin, direnme kararı veremeyeceğine ilişkin -açık gerekçe gösterilmemiş olsa dahi- bazı görüşler de mevcuttur.⁴⁷ Ayrıca Sigorta Tahkim Komisyonu bünyesinde verilen bazı hakem kararlarında da itiraz hakemlerinin direnme hakkının bulunmadığına değinilmiştir.⁴⁸ Ancak bu kararlar 23.10.1972 tarihli İctihadı Birleştirme Kararı'ndan hareket edilerek verilen HGK kararlarına dayanmaktadır.

Yargıtay HGK 2018/ (17) 4-686E – 2021/1318K sayılı ve 02.11.2021 tarihli kararda da bu konu ele alınmıştır. Yargıtay 17. Hukuk Dairesi,

⁴⁷ Işıl Ulaş, "Sigortacılıkta Tahkim", *Banka ve Ticaret Hukuku Dergisi*, C. 24, S. 2, 2007, s. 263, <https://www.lexpera.com.tr/literatur/batider-makaleler/sigortacilikta-tahkim-sigortacilikta-tahkim-239-241/1>, Erişim Tarihi: 15.12.2022. Işıl Ulaş, Sigortacılıkta Tahkim Hukuku, Turhan Kitabevi, 2022, s. 53.

⁴⁸ 23.12.2021 tarih ve K-2021/193678 Sayılı Hakem Kararı, Sigorta Tahkim Komisyonu, *Hakem Karar Dergisi*, 48 (Ekim-Aralık), 2021, s. 43-52, <http://www.sigortatahkim.org/files/karardrgs48.pdf>, Erişim Tarihi: 16.12.2022; 26.07.2022 tarih ve K-2022/168563 Sayılı Hakem Kararı, Sigorta Tahkim Komisyonu, *Hakem Karar Dergisi*, 51 (Temmuz-Eylül), 2022, s. 5-8, <http://www.sigortatahkim.org/files/karardrgs51.pdf>, Erişim Tarihi: 16.12.2022.

2013/10437E - 2014/947K sayılı ve 03.02.2014 tarihli bozma kararı verilmiştir. Bu karar üzerine itiraz hakem heyeti tarafından KT-2014/25 sayılı ve 29.09.2014 tarihli direnme kararı verilmiştir. İtiraz hakem heyeti gerekçesinde, Sigortacılık Kanunu m. 30/23'ten hareketle kıyasen, HMK'da bulunan direnme hakkını kullanabileceğini belirtmiş ve bu çerçevede itiraz hakem heyeti tarafından kararda direnilmiştir. Yargıtay HGK tarafından öncelikle, sigorta tahkimde hakem heyetince direnme kararı verilir verilemeyeceği hususu ön sorun olarak incelenmiştir. Bu konuda Yargıtay tarafından; direnme kararının ilk derece ve istinaf mahkemelerinin tekelinde olduğu ve Yargıtay Kanunu m. 15'te yalnızca mahkemeler tarafından verilen direnme kararının HGK tarafından incelenebileceği hususlarından bahsedilmiştir. Hakemlerin direnmesinin mümkün kabul edilmesi durumunun; uyuşmazlığın hızlı çözümü için mahkeme yargılamasından vazgeçilerek alternatif uyuşmazlık çözüm yolunun benimsenmesine aykırılık teşkil edeceği ifade edilmiştir. Yine direnmenin kabul edilmesi halinin, Sigortacılık Kanunu kapsamında da sigorta uyuşmazlıklarının adil, hızlı ve az maliyetli çözülerek sigortacılık sektörüne duyulan güvenin artırılması amacına da aykırı olacağı belirtilmiştir. Ayrıca 23.10.1972 tarihli İçtihadı Birleştirme Kararına atıf yapılarak hakem kararlarına karşı tarafların, HUMK uyarınca karar düzeltme yoluna dahi başvuramayacakları belirtilerek direnme kararı da verilemeyeceği hüküm altına alınmıştır.

Tarafların, sigortacılıkta tahkim yargılamasını seçmesinin nedenlerinden birisi hızlı bir şekilde sonuca ulaşmak olsa dahi, esas olarak adil bir çözüme ulaşmak temel gayedir. Mahkeme tarafından yapılan yargılamada olduğu gibi hakem yargılamasının da amacı adaletin sağlanması olmalıdır. Sigortacılıkta tahkimde, hızlı ama adil olmayan kararlar verilmesi gibi bir durum zaten kabul edilemez. Dolayısıyla itiraz hakemlerinin vermiş olduğu kararın temyiz yoluna götürülmesi ile esasa ilişkin inceleme yapan Yargıtay'ın vereceği bozma kararına karşı hakemlerin, adil ve doğru olduğunu düşündükleri şekilde kendi kararlarında direnmesi adaletin sağlanması için önem arz etmektedir. Kaldı ki temyiz incelemesi sırasında, esasa ilişkin olarak inceleme yapılarak bozma kararı verildikten sonra itiraz hakem heyetini, verilen bozma kararına uymakla mükellef görmek, tarafların uyuşmazlığı Sigorta Tahkim Komisyonu bünyesinde sigorta hakemleri tarafından çözülmesi iradesine de aykırılık teşkil edeceği ifade edilebilir. Zira her

ne kadar ilk yargılama hakemlerce yapılmış olsa da bozma kararından sonra, bozma kararında işaret edildiği şekilde hakemler tarafından yargılama yapılması söz konusu olacaktır.

Ayrıca, mevzuatta sigorta hakemleri ve itiraz hakemlerinin sahip olması beklenen nitelikler açıkça belirtilmiştir. Buna göre, sigortacılıkta tahkimde uyumsuzluk veya itiraz hakemi olabilmek için sigortacılık ve sigorta hukuku konularında uzmanlaşma kriteri bulunmaktadır. Bununla aynı doğrultuda, Sigortacılık Kanunu m. 30/24 uyarınca, sigorta uyumsuzluklarının iç tahkimde görülmesinde dahi hakemlerin mevzuatta belirtilen şartları sağlaması gerekliliği aranmıştır. Özellikle itiraz hakemleri için bu uzmanlaşma kriteri daha da ağırlaştırılmıştır. Uygulamada listeye kayıtlı itiraz hakemleri arasında akademisyenler, emekli hakimler, istinaf mahkemesi ve Yargıtay üyeleri de bulunmaktadır ki bu kişiler alanında uzmanlaşmış ve tecrübe sahibidirler. İtiraz hakemlerince direnme kararı verilebilmesi, sigortacılıkta tahkimin görev alanına giren uyumsuzluklar konusunda adaletin sağlanmasına da katkı sağlayacaktır. Daha önce belirtildiği üzere tahkimin amaçlarından birisi ivedilikle karar verilmesi dahi olsa en temel gaye adil bir sonuca ulaşmak olmalıdır. Dolayısıyla itiraz hakemlerinin HMK m. 373 uyarınca direnme hakkı bulunduğunu söylemek ve direnme kararı verilmesi üzerine ilgili maddedeki prosedürün işletileceğini ifade etmek isabetli olacaktır.

SONUÇ

Bu çalışma kapsamında ulaşılan sonuçlar aşağıda maddeler halinde sıralanmıştır:

1. Sigortacılıkta tahkim yargılaması prosedürü, sigorta sözleşmelerinden doğan uyumsuzluklar için Sigortacılık Kanunu m. 30'da öngörülmüş olup iç tahkimden farklılıklar arz etmektedir.
2. Sigorta sözleşmelerinden doğan uyumsuzluklar öncelikle, Sigorta Tahkim Komisyonu nezdinde uyumsuzluk hakemi önüne gidecektir. Uyumsuzluk miktarı olarak itiraz sınırı altında kalan uyumsuzluklar kesinleşecek, sınırın üzerinde kalan uyumsuzluklar ise itiraz üzerine yine Sigorta Tahkim Komisyonu bünyesindeki itiraz hakem heyetine tevdi edilecektir. İtiraz hakem heyeti, esasa ve usule ilişkin değerlendirmesini yapıp hüküm kurduktan sonra temyiz

sınırı altında kalan uyuşmazlıklar kesinleşecek, sınırın üzerindeki uyuşmazlıklarsa temyiz başvurusu üzerine temyiz yargılaması için Yargıtay ilgili dairesine gönderilecektir.

3. HMK m. 439'da hakem kararlarına karşı yalnızca iptal davasına başvurulabileceği yazılmış olsa da itiraz hakem heyeti tarafından verilen karara karşı başvurulabilecek kanun yolu, Sigortacılık Kanunu m. 30/12'de açıkça temyiz olarak belirlenmiştir. Dolayısıyla HMK'ya göre daha özel kanun niteliğinde olan Sigortacılık Kanunu'nda özellikle temyiz yoluna başvurulabileceği belirtilmiş olduğundan hakem kararına karşı başvurulacak yegâne yol, temyizdir.
4. Yargıtay İçtihadı Birleştirme Genel Kurulu tarafından verilen 1972/2E - 1972/12K sayılı ve 23.10.1972 tarihli İçtihadı Birleştirme Kararı'na dayanılarak verilen HGK kararları uyarınca, hakemlerin direnme kararı veremeyeceği ileri sürülmektedir. Ancak ilgili YİBGK kararının gerekçesinde, hakemlerce direnme kararı verilemeyeceğine ilişkin açık bir ifade bulunmamaktadır.
5. Yargıtay İçtihadı Birleştirme Hukuk Genel Kurulu'nun 1993/4E - 1994/1K sayılı ve 28.01.1994 tarihli kararına göre ise taraflarca uyuşmazlığın esasına uygulanacak hukuk seçimi yapılması halinde, temyiz incelemesi sırasında seçilen maddi hukukun doğru uygulanıp uygulanmadığının denetimi yapılmak suretiyle işin esasına girilebileceği ifade edilmiştir. Buna istinaden, hakem kararlarının esasına girilmesi ile hakemlerin de mahkemeler gibi direnme kararı verip veremeyeceği hususu gündeme gelmiştir. Doktrinde bu karardan da hareketle görüş değişikliklerine gidilerek hakemlerin direnme kararı verebileceği ifade edilmiştir. Dolayısıyla işin esasına girilerek maddi hukuk denetimi yapılması ve usul kanununda bu konuya ilişkin doğrudan bir hüküm bulunmaması sebebiyle, hakemlerin de direnme kararı verebileceği savunulabilir.
6. Bu doğrultuda, sigortacılıkta tahkim yargılamasında da peşinen hakemlerin direnme kararı veremeyeceğini söylemek mümkün olmamalıdır. 23.10.1972 tarihli İçtihadı Birleştirme Kararı'nda doğrudan doğruya hakemlerin direnme kararı veremeyeceği hakkında ibare bulunmaması; 28.01.1994 tarihli İçtihadı Birleştirme Kararı

uyarınca hakem kararlarında esasa ilişkin inceleme yapılabilmesi; Sigortacılık Kanunu m. 30 uyarınca kanun yolu olarak temyizın gösterilmesi ve temyizın usul ve esasları hakkında HUMK'a yapılan yollama; HMK m. 447/2 uyarınca HMK'nın temyize ilişkin hükümlerinin uygulanması ve bu hükümler içinde direnmeye ilişkin hükmün de bulunması; Sigortacılık Kanunu m. 30/23'ten hareketle direnme hükmünün uygulama alanı bulabileceği; kanunda açıkça hakemlerin direnme kararı veremeyeceğine ilişkin açık hüküm bulunmaması ve alternatif uyuşmazlık çözümünde adil kararlar verilerek adaletin sağlanmasının ivedilikle karar verilmesinden önce gelmesi nedenleriyle sigorta tahkim yargılamasında hakemlerin direnme kararı verebileceği savunulabilir. Ancak her halükârda, mevzuatta bu konuda açık bir hükmün bulunması, tartışmalara son verecek ve uygulamadaki belirsizliklere de netlik kazandıracaktır.

Kaynakça

Kitaplar

- Arslan Ramazan/Yılmaz Ejder/Taşpınar Ayvaz Sema/Hanağası Emel, Medenî Usul Hukuku, 8. Baskı, Yetkin Yayınları, 2022.
- Bağatur Mehmet Çağrı/Öge Hande, Sorularla Sigorta Tahkim, On İki Levha Yayıncılık, 2017, <https://www.lexpera.com.tr/literatur/kitaplar/giris-978-605-152-537-2/1>, Erişim Tarihi: 15.12.2022.
- Kuru Baki, Hukuk Muhakemeleri Usulü Cilt: IV, 5. Baskı, Evrim Yayıncılık, 1991. (Cilt: IV)
- Kuru Baki, Hukuk Muhakemeleri Usulü Cilt: V, 6. Baskı, Demir Demir Yayıncılık, 2001. (Cilt: V)
- Kuru Baki, Hukuk Muhakemeleri Usulü Cilt: VI, 6. Baskı, Demir Demir Yayıncılık, 2001. (Cilt: VI)
- Tanrıver Süha, Medenî Usûl Hukuku, Cilt 2, Yetkin Yayınları, 2021.
- Ulaş Işıl, Sigortacılıkta Tahkim Hukuku, Turhan Kitabevi, 2022.
- Yağmur Setenay, "Sigorta Şirketleri Açısından Ticari Davalarda Zorunlu Arabuluculuk Uygulaması", Bilkent Üniversitesi Genç Hukukçu Araştırmacılar Sempozyumu 11-12 Ekim 2019, Editörler: Uğur Orhan/Ece Göztepe/M. Emir Göka, On İki Levha Yayıncılık, 2020, s. 649-670, <https://www.lexpera.com.tr/literatur/derleme-makaleler/sigorta-sirketleri-acisindan-ticari-davalarda-zorunlu-arabuluculuk-uygulamasi-kaynakca-668-670-1/1>, Erişim Tarihi: 11.12.2022.
- Yeşilova Bilgehan/Yeşilova Aras Ecehan, "Sigortacılıkta Tahkim Kararları ve Kanun Yolları (Sigortacılık Kanunu m. 30)", Sigorta Hukuku Sempozyumları, On İki Levha Yayıncılık, 2018, s. 507-554, <https://www.lexpera.com.tr/literatur/der>

leme-makaleler/sigortacilikta-tahkim-kararlari-ve-kanun-yollari-sigortacilik-kanunu-m-30-sigortacilikta-tahkim/1, Erişim Tarihi: 15.12.2022. (Kanun Yolları)

Makaleler

- Bacanlı Mehmet Rifat, “Bir Alternatif Uyuşmazlık Çözüm Yolu Olarak İstanbul Tahkim ve Arabuluculuk Merkezi (ISTAC) Tahkim Yargılamasında Delillerin İbrazı ve Değerlendirilmesi”, *Uyuşmazlık Mahkemesi Dergisi*, 8, 2016, s. 75-113, <https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/271162>, Erişim Tarihi: 13.12.2022.
- Başar Ömer, “ICSID Hakem Kararlarının İptali”, *Public and Private International Law Bulletin*, C. 39, S. 2, 2019, s. 585-607, <https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/833192>, Erişim Tarihi: 09.12.2022.
- Bıçkın İnci, “Hakem Sözleşmesi ve Hakem Yargılaması”, *TBB Dergisi*, S. 67, 2006, s. 380-397, <http://tbdbergisi.barobirlik.org.tr/m2006-67-282>, Erişim Tarihi: 13.12.2022.
- Budak Ali Cem, “Sigortacılıkta Tahkim Alanında Meydana Gelen Değişiklikler”, *YÜHFD*, C. 8, S. 1, 2016, s. 121-129, https://www.yeditepe.edu.tr/sites/default/files/hukuk_dergi/YUHFD-XIII-1-20-YIL-ARMAGANI.pdf#page=137, Erişim Tarihi: 15.12.2022.
- Can Mustafa Emre, “Milletlerarası Ticari Tahkimde Tahkime Elverişliliğe Uygulanacak Hukuk”, *Marmara Üniversitesi HFHAD*, C. 26, S. 2, 2020, s. 1349-1370, <https://dergipark.org.tr/tr/pub/maruhad/issue/58488/777630>, Erişim Tarihi: 07.12.2022.
- Eyuboğlu Ceren, “Türk Hukukunda Tahkim Anlaşmasının Geçerliliği”, *Ankara Barosu Dergisi*, S.3, 2017, s. 229-241. <https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/542061>, Erişim Tarihi: 06.12.2022.
- Karasu Rauf, “Sigorta Tahkim ile İlgili Güncel Sorunlar ve Çözüm Önerileri”, *TAAD*, S. 26, 2016, s. 49-69, <https://kutuphane.dogus.edu.tr/mvt/pdf.php>, Erişim Tarihi: 10.12.2022.
- Kurtulan Gökçe, “Türk Hukukunda Tüketici Uyuşmazlıklarının Tahkime Elverişliliği”, *TBB Dergisi*, S. 131, 2017, s. 239-260, <http://tbdbergisi.barobirlik.org.tr/m2017-131-1676>, Erişim Tarihi: 07.12.2022.
- Küçük Alper Tunga, “The Issue of whether It Is Mandatory to Apply to Mediation Before Reaching The Insurance Arbitration Commission”, *Selçuk Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, C. 30, S. 1, 2022, s. 301-323, <https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/2123041>, Erişim Tarihi: 11.12.2022.
- Özdamar Mehmet, “Sigorta Hukukunda Uyuşmazlıkların Çözümünde Tahkim Sistemi”, *Gazi Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, C. 17, S. 2, s. 831-856, <https://dergipark.org.tr/en/download/article-file/789305>, Erişim Tarihi: 09.12.2022.
- Saat Dursun, “Tüketici İşlemi Niteliğindeki Sigorta Sözleşmeleri ve Bu Kapsamda Sigorta Tahkim Komisyonunun Rolü”, *Marmara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Araştırmaları Dergisi*, C. 22, S. 3, 2016, s. 2453-2471, <https://dergipark.org.tr/en/download/article-file/373253>, Erişim Tarihi: 09.12.2022.
- Semerci Vuraloğlu Tuğba, “5684 sayılı Sigortacılık Kanunu’nda Yer Alan Tahkim Hükümleri ile 6100 sayılı Hukuk Muhakemeleri Kanunu’ndaki Tahkim Hükümlerinin Karşılaştırılması”, *YÜHFD*, C. 8, S. 2, 2016, s. 269-312, https://www.yeditepe.edu.tr/sites/default/files/hukuk_dergi/YUHFD-XIII-1-20-YIL-ARMAGANI.pdf#page=137

pe.edu.tr/sites/default/files/hukuk_dergi/YUHFD-XIII-2-20-YIL-ARMAGANI.pdf#page=285, Erişim Tarihi: 15.12.2022.

- Seven Vural, "Mahkemeye-Tahkime Başvurmadan Önce Sigorta Şirketine Başvuru Zorunluluğunda Sunulacak Belgelerin (Özellikle Sağlık Kurulu Raporu) Dava Şartı ve Temerrüt İlişkisi", *Hacettepe HFD*, S. 12 (Özel Sayı), 2022, s.142-164, <https://dergipark.org.tr/en/download/article-file/2700359>, Erişim Tarihi: 09.12.2022.
- Ulaş Işıl, "Sigortacılıkta Tahkim", *Banka ve Ticaret Hukuku Dergisi*, C. 24, S. 2, 2007, s. 239-266, <https://www.lexpera.com.tr/literatur/batider-makaleler/sigortacilik-ta-tahkim-sigortacilikta-tahkim-239-241/1>, Erişim Tarihi: 15.12.2022.
- Yaşar Tuğçe Nimet, "Sigorta Hukukunda Tahkim", *TAAD*, S. 39, 2018, s. 211-240. <https://dergipark.org.tr/en/download/article-file/980757>, Erişim Tarihi: 06.12.2022.
- Yeşilova Aras Ecehan/Yeşilova Bilgehan, "Sigortacılık Tahkimi – Sigorta Tahkim Usulü ve Ayırddedici Özellikleri (Sigortacılık Kanunu m. 30)", *Yaşar Üniversitesi E-Dergisi*, S. 8, 2013, s. 275 – 379. <https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/179436>, Erişim Tarihi: 06.12.2022. (Tahkim Usulü)
- Yıldırım Fikret, "Tahkimde İptal Davası ve İptal Davasının Amaçları Bakımından Bazı Değerlendirmeler", *Marmara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Hukuk Araştırmaları Dergisi*, C. 22, S. 3, 2016, s. 3005-3026, <https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/373673>, Erişim Tarihi: 11.12.2022.
- Yıldız Habib, "Sigortacılıkta Tahkimin Tahkim Türleri Arasındaki Yeri", *İstanbul Medeniyet Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, C. 7, S. 13, 2022, s. 615-628, <https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/2679347>, Erişim Tarihi: 15.12.2022.
- Yılmaz Süleyman/Çavuşoğlu Gökçe Filiz, "Türk Hukukunda Tahkime Elverişlilik Kavramı ve Taşınmaz Aynına İlişkin Uyuşmazlıkların Tahkimde Görülmesi", *İÜHFD*, C. 10, S. 2, 2019, s. 594-613, <https://dergipark.org.tr/tr/pub/inuhfd/issue/46923/630553>, Erişim Tarihi: 07.12.2022.

İnternet Kaynakları

- <https://icsid.worldbank.org/rules-regulations/convention/icsid-convention/chapter-four>
- <https://lib.kazanci.com.tr/yargitay>
- https://uncitral.un.org/sites/uncitral.un.org/files/media-documents/uncitral/en/19-09955_e_ebook.pdf
- <https://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2020/11/20201111-3.pdf>
- <https://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2022/04/20220416-9.htm>
- <https://www5.tbmm.gov.tr/sirasayi/donem23/yil01/ss393.pdf>
- https://www5.tbmm.gov.tr/tutanaklar/KANUNLAR_KARARLAR/kanunbtmmc071/kanunbtmmc071/kanunbtmmc07103460.pdf
- Sigorta Tahkim Komisyonu, *Hakem Karar Dergisi*, S. 48 (Ekim-Aralık), 2021, s. 43-52, <http://www.sigortatahkim.org/files/karardrgs48.pdf>.
- Sigorta Tahkim Komisyonu, *Hakem Karar Dergisi*, S. 51 (Temmuz-Eylül), 2022, s. 5-8, <http://www.sigortatahkim.org/files/karardrgs51.pdf>.

Mahkeme Kararları

- Anayasa Mahkemesi, 2019/40E - 2020/40K, T.17.07.2020
Yargıtay İBGK, 1972/2E - 1972/12K, T.23.10.1972
Yargıtay İBHKG, 1993/4E - 1994/1K, T.28.01.1994
Yargıtay İBHKG, 2019/4E - 2020/1K, T.19.06.2020
Yargıtay HGK, 1995/15-111E - 1996/302K, T. 24.04.1996
Yargıtay HGK, 2005/15-728E - 2006/1K, T. 25.01.2006
Yargıtay HGK 2018/ (17) 4-686E - 2021/1318K, T. 02.11.2021
Yargıtay 15. HD, 2004/5489E - 2005/3141K, T. 24.05.2005
Yargıtay 15. HD, 2007/2163E - 2007/5035K, T. 20.07.2007
Yargıtay 15. HD, 2010/370E - 2010/2504K, T. 29.04.2010
Yargıtay 15. HD, 2013/3837E - 2013/5411K, T. 03.10.2013
Yargıtay 15. HD, 2015/1149E - 2015/3897K, T. 02.07.2015
Yargıtay 15. HD, 2015/1158E - 2015/3898K, T. 02.07.2015
Yargıtay 15. HD, 2015/2280E - 2015/4009K, T. 07.07.2015
Yargıtay 15. HD, 2015/4261E - 2016/354K, T. 21.01.2016
Yargıtay 4. HD, 2021/3476E - 2021/3999K T.30.06.2021
Sigorta Tahkim Komisyonu, K-2021/193678, T. 23.12.2021
Sigorta Tahkim Komisyonu, K-2022/168563, T. 26.07.2022